

**ВІКТОР
ПЕТРОВ-
ДОМОНТОВИЧ:**

мапування
творчості
письменника

**WIKTOR
PETROW-
DOMONTOWYCZ**

– mapowanie
twórczości
pisarza

**PETROW-
PETROW**

Program
Międzynarodowej
Konferencji Naukowej

Програма
Міжнародної
наукової конференції

**Kraków
Краків**

**6–7/06
2019**

**Katedra Ukrainistyki
Instytutu Filologii
Wschodniosłowiańskiej
Uniwersytetu Jagiellońskiego
we współpracy z Instytutem
Sławistyki Polskiej Akademii Nauk**

Kraków

**Międzynarodowe
Centrum Kultury**
6 czerwca 2019

**Collegium Maius
Uniwersytetu Jagiellońskiego**
7 czerwca 2019

Konferencja finansowana
w ramach programu Ministra Nauki
i Szkolnictwa Wyższego – Narodowy
Program Rozwoju Humanistyki
w latach 2017–2022, moduł
Uniwersalia 2.2, nr 22H 16 0342 84

**PETROW
— ПЕТРОВ**

**Катедра україністики
Інститут східнослов'янської
філології Ягеллонського
університету за участі
Інституту славістики
Польської академії наук**

Краків

Міжнародний центр культури
6 червня 2019

**Collegium Maius
Ягеллонського університету**
7 червня 2019

Конференція фінансована
в межах програми Міністра
науки і вищої освіти – Національна
програма розвитку гуманітарних наук
на 2017–2022 роки, модуль: Універсалія 2.2.
№ 22H 16 0342 84

Spis treści / Зміст

Wiktor Petrow-Domontowycz – (nie)obecny /	
Віктор Петров-Домонтович – (не)присутній	4
Wiktor Petrow – w stronę krytycznej nowoczesności /	
Віктор Петров – до критичної модерності	6
Program ramowy / Рамова програма	7
Program / Програма	10
Goście honorowi / Почесні гості	19
Uczestnicy / Учасники	27
Mapa / Карта	44
Kontakt / Контактні дані	46

Wiktor Petrow-Domontowycz – (nie)obecny

8 czerwca 2019 roku minie pięćdziesiąt lat od śmierci Wiktora Petrowa (1894–1969), ukraińskiego pisarza, krytyka, historyka, filologa, którego spuścizna naukowa i literacka stanowi jedno z najważniejszych osiągnięć nowoczesnej humanistyki ukraińskiej, zarówno pod względem problematyki, poszukiwań badawczych i artystycznych, oryginalności pisarstwa, jak i bogactwa tematycznego. Choć jego twórczość jest porównywana z myślą czołowych intelektualistów XX w., to jednak pisarstwo i postać Petrowa wydaje się wciąż zapoznana i (nie)obecna w dyskursie naukowym.

W 50. rocznicę śmierci autora *Bez gruntu* Katedra Ukrainistyki Instytutu Filologii Wschodniosłowiańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego we współpracy z Instytutem Slawistyki Polskiej Akademii Nauk inicjuje pierwszą (z dwóch zaplanowanych) konferencję w ramach projektu krakowskiej ukrainistyki *Wiktor Petrow – w stronę krytycznej nowoczesności*.

Pragnę serdecznie przywitać gości honorowych konferencji oraz wszystkich przybyłych prelegentów. Mam nadzieję, że spotkanie tak znakomitych badaczy będzie początkiem interesujących projektów naukowych, w których weźmie udział środowisko naukowe krakowskiej ukrainistyki.

prof. dr hab. Adam Fałowski
Kierownik Katedry Ukrainistyki
Instytutu Filologii Wschodniosłowiańskiej
Uniwersytetu Jagiellońskiego

Віктор Петров-Домонтович – (не)присутній

8 червня 2019 р. виповниться 50 років від смерті Віктора Петрова (1894–1969), українського письменника, критика, історика та філолога. Його наукова та літературна спадщина, зі своєю проблематикою, дослідницькими пошуками, художньою неповторністю і змістовним наповненням, є одним з вершинних досягнень модерної української гуманітаристики. Ідеї його праць порівнюють з думками найвидатніших інтелектуалів ХХ ст., однак складається враження, що творчість і постать Віктора Петрова досі призабуті й (не)присутні в науковому дискурсі.

З нагоди 50-х роковин кончини автора *Без ґрунту* катедра україністики Інституту східнослов'янської філології Ягеллонського університету за участі Інституту славістики Польської академії наук започатковує першу (з двох запланованих) конференцію, що є частиною наукового проєкту краківської україністики *Віктор Петров – до критичної модерності*.

Хочу щиро привітати почесних гостей конференції та усіх її учасників. Сподіваюся, що зустріч так видатних дослідників стане початком цікавих наукових ініціатив та проєктів, в яких братиме участь науковий колектив краківської україністики.

проф. др. габ. Адам Фаловський
Завідувач катедри україністики
Інституту східнослов'янської філології
Ягеллонського університету

PETROW
— ТЕТРЮБ

Wiktor Petrow – w stronę krytycznej nowoczesności

Wiktor Petrow – w stronę krytycznej nowoczesności to projekt translatorsko-badawczy Katedry Ukrainistyki IFW UJ mający na celu przybliżyć polskiemu czytelnikowi i naukowcom spuściznę jednego z najoryginalniejszych intelektualistów oraz twórców ukraińskiej literatury nowoczesnej – Wiktora Petrowa-Domontowicza (1894–1969). Realizowana w ramach projektu trzytomowa edycja krytyczna dzieł pisarza, która ukaże się w ukrajinistycznej serii *Re-trans-misje* wydawnictwa Universitas, prezentuje powieści pisarza *Dziewczyna z misiem*, *Doktor Serafikus* oraz *Bez gruntu*, beletryzowane biografie, między innymi Vincenta van Gogha, Reinera Marii Rilke, Franciszka z Asyżu, szeroki wybór małej prozy, pism historiozoficznych i kulturologicznych. Wydanie obejmować będzie biografię Petrowa, mapę bibliograficzną jego spuścizny oraz teksty krytyczne dotyczące jego twórczości. W ramach projektu odbędą się w Krakowie w 2019 i 2021 roku międzynarodowe konferencje naukowe *Wiktor Petrow – mapowanie twórczości pisarza*. Projekt jest realizowany przez zespół: Paweł Krupa (kierownik projektu), Katarzyna Kotyńska, Katarzyna Glinianowicz, Przemysław Tomanek w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki moduł: Uniwersalia 2.2 (22N 16 0342 84).

Katarzyna Glinianowicz
Paweł Krupa

Віктор Петров – до критичної модерності

Віктор Петров – до критичної модерності – це перекладацько-дослідницький проєкт катедри україністики Інституту східнослов'янської філології Ягеллонського університету, що має на меті наблизити польським читачам та науковцям спадщину одного з найоригінальніших інтелектуалів і творців української модерної літератури – Віктора Петрова-Домонтовича (1894–1969). У рамках проєкту з'явиться друком тритомне критичне видання творів письменника в україністичній серії *Re-trans-misje* (Ре-транс-місії) видавництва Universitas, що охоплюватиме перекладені романи письменника *Дівчина з ведмедиком*, *Доктор Серафікус* та *Без ґрунту*, beletrizovanі біографії м.ін. Вінсента ван Гога, Райнера Марії Рільке, Франциска Асізького, широкий вибір малої прози, історіософських та культурологічних розвідок письменника. Видання включатиме також біографію Петрова, бібліографічну карту його текстів та дослідження його творчості. У межах проєкту в Кракові 2019 і 2021 рр. відбудуться міжнародні наукові конференції *Віктор Петров-Домонтович: мапування творчості письменника*. До проєкту, який реалізується у межах Національної програми розвитку гуманітарних наук, модуль: Універсалія 2.2 (22N 16 0342 84), причетні: Павло Крупа (керівник проєкту), Катажина Котинська, Катажина Глінянович, Пшемислав Томанек.

Катажина Глінянович
Павло Крупа

**PROGRAM
RAMOWY**

**РАМОВА
ПРОГРАМА**

ДЕНЬ 1

6 ЧЕРВНЯ 2019, ЧЕТВЕР

Міжнародний центр культури (МЦК), Площа Ринок, 25

8.15-16.40	Реєстрація учасників Фойє (I поверх)
9.00-9.30	Урочисте відкриття Пленарний зал (піднятися 2 ліфтом від входу на VI поверх)
9.30-11.30	Пленарні засідання Пленарний зал (піднятися 2 ліфтом від входу на VI поверх)
11.30-12.00	Перерва на каву Фойє (біля другого ліфта від входу)
12.00-13.40	Секційні засідання Пленарний зал (піднятися 2 ліфтом від входу на VI поверх) Семінарний зал 402 (піднятися 1 ліфтом від входу на V поверх)
13.40-14.40	Обідня перерва Фойє (біля другого ліфта від входу)
14.40-16.20	Секційні засідання Пленарний зал (піднятися 2 ліфтом від входу на VI поверх) Семінарний зал 402 (піднятися 1 ліфтом від входу на V поверх)
16.20-16.40	Перерва на каву Фойє (біля другого ліфта від входу)
16.40-18.00	Секційні засідання Пленарний зал (піднятися 2 ліфтом від входу на VI поверх) Семінарний зал 402 (піднятися 1 ліфтом від входу на V поверх)
19.00	Урочиста вечеря Ресторан „Biała Róża” (вул. Страшевського 16)

ДЕНЬ 2

7 ЧЕРВНЯ 2019, П'ЯТНИЦЯ

Collegium Maius Ягеллонського університету, вул. Ягеллонська, 15

9.00-11.30	Пленарні засідання Ягеллонський зал (II поверх)
11.30-11.50	Перерва на каву Кафе „U Ręcherza” (підземелля)
11.50-13.30	Пленарні засідання Ягеллонський зал (II поверх)
13.30-14.30	Обідня перерва Кафе „U Ręcherza” (підземелля)
14.30-16.10	Пленарні засідання Зал ім. М. Бобжинського (III поверх)
16.10-16.30	Перерва на каву Кафе „U Ręcherza” (підземелля)
16.30-17.30	Презентація проекту „Віктор Петров – до критичної модерності” Зал ім. М. Бобжинського (III поверх)
17.30-18.30	Підсумки та закриття конференції Зал ім. М. Бобжинського (III поверх)

PROGRAM

/

ПРОГРАМА

ДЕНЬ 1

6 ЧЕРВНЯ 2019, ЧЕТВЕР

Міжнародний центр культури (МЦК)
Площа Ринок, 25

8.15-16.40	Реєстрація учасників Фойє (I поверх)
9.00-9.30	Урочисте відкриття Пленарний зал (піднятися 2 ліфтом від входу на VI поверх) Деканка Філологічного факультету ЯУ проф. Ельжбета Гурська Директор Інституту східнослов'янської філології ЯУ проф. Якуб Садовський Завідувач катедри україністики ІСФ ЯУ проф. Адам Фаловський
9.30-11.30	Пленарні засідання Пленарний зал (піднятися 2 ліфтом від входу на VI поверх) Головує: Віра Агєєва Національний університет „Києво-Могилянська академія”
9.30-10.00	Валентина Корпусова Інститут археології Національної академії наук України <i>Спогади про Віктора Петрова – людину покликання</i>
10.00-10.30	В'ячеслав Брюховецький Національний університет „Києво-Могилянська академія” <i>„Знедійснення дійсности” як засновок концепції Віктора Петрова про „безґрунтів’я”</i>
10.30-11.00	Андрій Портнов Європейський університет Віадріна у Франкфурті-на-Одері <i>Дніпропетровський текст Віктора Петрова</i>
11.00-11.30	Дискусія
11.30-12.00	Перерва на каву Фойє (біля другого ліфта від входу)

12.00-13.40

Секційні засідання

Секція I – Пленарний зал

(піднятися 2 ліфтом від входу на VI поверх)

Головує: Юрій Ганошенко

Запорізький державний
медичний університет

Секція II – Семінарний зал 402

(піднятися 1 ліфтом від входу на V поверх)

Головує: Мирослав Шкандрій

Манітобський університет

12.00-12.20

Мар'яна Гірняк

Львівський національний
університет ім. Івана Франка

*Митець у творах В. Домонтовича:
від маргінального до центрального*

Альфред Шпреде

Вестфальський університет
ім. Вільгельма

*Nauki przyrodnicze i nowoczesność:
„metanarracje” w powieściopisar-
stwie Wiktora Domontowicza*

12.20-12.40

Анна Огар

Дрогобицький державний
педагогічний університет
ім. Івана Франка

*Концептуальні домінанти
в художньому дискурсі
Віктора Петрова (Домонтовича)*

Роман Козлов

Київський університет
ім. Бориса Грінченка

*Концепт „theatrum mundi”
в наукових есеях
Віктора Петрова*

12.40-13.00

Тетяна Вірченко

Київський університет
ім. Бориса Грінченка

*Репрезентація покоління
в повістях В. Петрова-Домонтовича*

Александр Дмитрієв

Національний дослідницький
університет „Вища школа
економіки”

*Неокласична вченість і виховання
почуттів: Віктор Петров, Андрій
Єгунов і Всеволод Петров
у „чудесному новому світі”*

13.00-13.20	Ганна Гнедкова Віденський університет <i>Пессоа поневолі: Віктор Домонтович і мотив двійництва</i>	Мар'яна Челецька Львівський національний університет ім. Івана Франка <i>Ритм біографізованого персонажа В. Домонтовича у фокусі зламаного часу</i>
13.20-13.40	Дискусія	Дискусія

13.40-14.40 **Обідня перерва**
Фойє (біля другого ліфта від входу)

14.40-16.20	Секційні засідання	
	Секція III – Пленарний зал (піднятися 2 ліфтом від входу на VI поверх) Головує: Наталя Зубець Запорізький національний університет	Секція IV – Семінарний зал 402 (піднятися 1 ліфтом від входу на V поверх) Головує: Мар'яна Гіряк Львівський національний університет ім. Івана Франка
14.40-15.00	Віра Котович Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка <i>Відгідаронімні ойконіми України в контексті ономастичних міркувань Віктора Петрова</i>	Оксана Левицька Українська академія друкарства <i>Спрага сонця Вінсента ван Гога: інтермедіальні стратегії в романізованій біографії „Самотній мандрівник простує по самотній дорозі” В. Домонтовича</i>

15.00-15.20	Олена Кравченко-Дзондза Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка <i>Мовний аспект ідіостилю Віктора Домонтовича (Петрова)</i>	Олена Пелешенко Національний університет „Києво-Могилянська академія” <i>„Янголи й поети”: репрезентації середньовічної епістери в романізованих біографіях Франсуа Війона та святого Франциска з Ассізі В. Домонтовича</i>
15.20-15.40	Оксана Федурко Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка <i>Речення з відприкметниковими прислівниками у романі Віктора Домонтовича „Доктор Серафікус”</i>	Віктор Тимченко, Світлана Ляшко Інститут біографічних досліджень Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського Національної академії наук України <i>Відображення історичних реалій у біографічному нарисі В. П. Петрова-Домонтовича „Ой поїхав Ревуха та по морю гуляти”</i>
15.40-16.00	Марія Федурко, Галина Філь Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка <i>Оніми в інтелектуальних романах Віктора Домонтовича як один із засобів вияву їхньої жанрової своєрідності.</i>	Наталія Пелешенко Національний університет „Києво-Могилянська академія” <i>Постать Григорія Сковороди в інтелектуальній біографії Віктора Петрова</i>
16.00-16.20	Дискусія	Дискусія

16.20-16.40

Перерва на каву

Фойє (біля другого ліфта від входу)

16.40-18.00

Секційні засідання

Секція V – Пленарний зал

(піднятися 2 ліфтом від входу на VI поверх)

Головує: Віталій Андреев

Київський університет
ім. Бориса Грінченка

Секція VI – Семінарний зал 402

(піднятися 1 ліфтом від входу на V поверх)

Головує: Ярина Цимбал

Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка
Національної академії наук України

16.40-17.00

Яніна Бутенко

Національний
педагогічний університет
ім. Михайла Драгоманова

*Віктор Петров: біографія
в культурно-історичному контексті*

Альона Тичініна

Чернівецький національний
університет ім. Юрія Федьковича

*„Спрага музики”: інтердискурсив-
на поетика однієї новели Віктора
Петрова-Домонтовича*

17.00-17.20

Надія Колошук

Східноєвропейський національний
університет ім. Лесі Українки

*Образ-імідж В. Петрова-Домонто-
вича у спогадах та листуванні його
сучасників-емігрантів*

Валентина Кравченко

Запорізький національний
університет

*Рекомбінація особистості
в оповіданні „Емальована миска”
В. Петрова*

17.20-17.40

**Олександра Бузько,
Ярослав Володарець-Урбанович**

Інститут археології Національної
академії наук України

*Огляд особового фонду Віктора
Петрова в Науковому архіві
Інституту археології НАН України*

Інна Булкіна

Національна академія
мистецтв України

*Володимир Отроковський –
персонаж „Болотяної Лукрози”
В. Домонтовича*

17.40-18.00

Дискусія

Дискусія

19.00

Урочиста вечеря

Ресторан „Biała Róża” (вул. Страшевського 16)

ДЕНЬ 2

7 ЧЕРВНЯ 2019, П'ЯТНИЦЯ

Collegium Maius Ягеллонського університету
вул. Ягеллонська, 15

9.00-11.30

Пленарні засідання

Ягеллонський зал (II поверх)

Головує: В'ячеслав Брюховецький

Національний університет „Києво-Могилянська академія”

9.00-9.30

Віра Агеєва

Національний університет „Києво-Могилянська академія”

Конфлікт пам'ятей у прозі Домонтовича: модерністи проти архайстів

9.30-10.00

Мирослав Шкандрій

Манітобський університет

Революція як стиль: Проза Домонтовича

10.00-10.30

Григорій Грабович

Гарвадський університет

*До питання експериментаторства В. Домонтовича:
випадок „Доктора Серафікуса”*

10.30-11.00

Ярина Цимбал

Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка Національної академії наук України

„Дівчина з ведмедиком”: любовний роман чи статеві література?

11.00-11.30

Дискусія

11.30-11.50

Перерва на каву

Кафе „U Recherza” (підземелля)

11.50-13.30

Пленарні засідання

Ягеллонський зал (II поверх)

Головує: Андрій Портнов

Європейський університет Віадріна у Франкфурті-на-Одері

- 11.50-12.10** **Світлана Андрєєва** **Віталій Андрєєв**
 незалежна дослідниця Київський університет ім. Бориса Грінченка
Відображення наукових поглядів В. Петрова (В. Домонтовича) на історію України в романі „Без ґрунту”
- 12.10-12.30** **Юрій Ганошенко**
 Запорізький державний медичний університет
Передчуття кінця: криза модерного світовідчуття в романі В. Домонтовича „Без ґрунту”
- 12.30-12.50** **Юлія Вільчанська**
 Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Екзистенційна парадигма внутрішнього вигнання в романі В. Петрова „Без ґрунту”
- 12.50-13.10** **Валентина Борбунюк**
 Харківська державна академія дизайну і мистецтв
Чеховське підґрунтя роману В. Петрова (Домонтовича) „Без ґрунту”
- 13.10-13.30** **Дискусія**

13.30-14.30 **Обідня перерва**
 Кафе „U Recherza” (підземелля)

14.30-16.10 **Пленарні засідання**
 Зал ім. М. Божинського (III поверх)
 Головує: Павло Крупа
 Ягеллонський університет

- 14.30-14.50** **Наталя Зубець**
 Запорізький національний університет
Власне авторська мовленнєва сфера в романі В. Домонтовича „Доктор Серафікус”
- 14.50-15.10** **В’ячеслав Левицький**
 незалежний дослідник
Три Києви В. Домонтовича: особливості розгортання міського тексту в романі „Доктор Серафікус”

- 15.10-15.30 **Ірина Малишівська**
 Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника
Художня деталь як засіб розкодування екзистенціалістського підтексту творів В. Домонтовича „Без ґрунту” та „Доктор Серафікус”
- 15.30-15.50 **Ольга Харлан**
 Бердянський державний педагогічний університет
„Дух товариша Портянка”: сатиричне зображення „нового часу” в малій прозі Віктора Петрова
- 15.50-16.10 **Дискусія**

16.10-16.30 **Перерва на каву**
 Кафе „U Pęcherza” (підземелля)

16.30-17.30 **Презентація проєкту „Віктор Петров – до критичної модерності”**

Зал ім. М. Бобжинського (III поверх)

Головує: Катажина Глінянович

Інститут славістики Польської академії наук

16.30-16.50 **Павло Крупа**
 Ягеллонський університет
Віктор Петров – до критичної модерності

16.50-17.10 **Катажина Котинська**
 Інститут славістики Польської академії наук
Warsztat tłumacza. Przekład powieści W. Domontowycza – wierny, piękny, zrozumiały?

17.10-17.30 **Дискусія**

17.30-18.30 **Підсумки та закриття конференції**

Зал ім. М. Бобжинського (III поверх)

PETROVA
— ПЕТРОВ

**GOŚCIE
HONOROWI**

**ПОЧЕШІ
ГОСТІ**

Віра Агеєва

(Національний університет
„Києво-Могилянська академія”, Київ)

*Конфлікт пам'ятей у прозі
Домонтовича: модерністи
проти архайстів*

Впродовж усього XIX століття не припинялися українсько-російські позови за пам'ять. Ревізія українофільських моделей виявилася дуже складною, бо ранніх модерністів звинувачували у національній зраді. Домонтович репрезентує досвід зрілого міжвоєнного модернізму. У романі „Без ґрунту” зіштовхуються позиції речників трьох генерацій, цілковито незбіжні уявлення про пам'ять і можливості її представлення. Проблема в тому, яке ж минуле обирається.

Українофільська ідеологія репрезентує регіональний патріотизм. Однак відновлена держава мусила дбати про об'єднання усіх громадян навколо національної ідеї. Вузькоглядного народолюбства стало вже замало. Якраз втілення національного проєкту змусило розчаруватися у народницьких ідеологемах. Непослідовність ранньо-

го модернізму демонструє в романі „Без ґрунту” поет Витвицький, колекціонуючи з однаковою старанністю і зразки настінного розпису селянських хат, і сучасний авангардний живопис. З постанням держави розгортається непорівнянно глибша й осяжніша візія історичної минувшини. Чи не найперш потрібна праця археолога, який відкриває на українських теренах античну спадщину.

Усе, що було зроблено для інституалізації національної пам'яті, понівечила поновна хвиля імперської русифікації. За таких обставин неймовірно зростає вага приватного спогаду. Домонтович багато зробив для розробки модерністської концепції пам'яті. Тож не випадково він став одним із культурних героїв початку XXI століття.

В'ячеслав Брюховецький

(Національний університет
„Києво-Могилянська академія”, Київ)

*„Знедійснення дійсности” як
засновок концепції Віктора
Петрова про „безґрунтів’я”*

Література може взаємодіяти з дійсністю в різних контекстах. Термін „знедійснення дійсности” запропонува- ний В. Петровим (В. Домонтовичем) наприкінці 1940-х рр. Перші рефлексії над цим явищем в українському літературному дискурсі належать М. Євшану стосовно творчості Лесі Українки (1913). Тогочасне українське жит- тя не надавалося поетесі для її філософськи спрямова- них поетичних перспектив, для пошуку ґрунту модерно- го естетичного розвитку.

Ситуацію Лесі Українки можна порівняти із необхідні- стю вибору, що стояв перед М. Гоголем. Він не міг пов- нокровно творити рідною мовою і змушений був писати російською, „на иностранном языке”. Це був, насампе- ред, наслідок низького статусу української мови в Росій- ській імперії.

У дослідженні „Апофеоз безґрунтовності” (1905) Лев Шестов означив новий етап філософського розуміння

дійсності. Він пов’язував процес пізнання із суб’єктом пізнання. В. Петров у концепціях „знедійснення дійсно- сті” і „безґрунтовності” наближався до екзистенціальних ідей Шестова, застосованих до життєвого негативізму і скептицизму. Подібно до Г. Сковороди він наполягав на автономності особи, праві на критичне сприйняття навколишнього світу і навіть на скептичному ставленні до нього. Він не вірив, він перевіряв будь-яке тверджен- ня, не спирався на ґрунт, а намагався завжди вивищи- тися над ним.

Багатозначність терміну „безґрунтовність” дозволяє використовувати його в різних контекстах від філософ- ськи значимого (як у Сковороди, Сведенборга, Шесто- ва), містичного, як у випадку з Гоголем, Бальзаком, до прогностично аналітичного (В. Домонтович „Без ґрунту”) і навіть вульгарного (в літературі соцреалізму).

Григорій Грабович

(Гарвардський університет,
Кембридж)

*До питання експериментаторства
В. Домонтовича: випадок
„Доктора Серафікуса”*

Почавши мабуть від Ю. Шевельова („Він мав смак у літературних експериментах, але він не вдавався до них у власних творах. Точніше літературне експериментування могло бути в його творі, але пересічний читач не повинен був його помічати...”, 1984) українське літературознавство зосереджене на Домонтовичу помічало оте експериментаторство його стилю під різними іпостасями (наприклад в ключі парадоксу або посиленої і послідовної „інтелектуальної провокації” у С. Павличко, 1999; або різних стратегій вмонтовування і водночас „розсіян[ості] суб’єкта в художньому творі”, М. Грняк, 2008) але, як у Шевельова, сам момент власне експериментаторства не наголошувався і начебто й відсторонювався. Причини могли бути різні – чи то надалі відчутна пріоритизація читача (навіть у „офіційного” теоретика МУР-у), чи то поширене знецінювання і навіть осуджування експериментаторства у літературознавстві (як советському так і пост-советському), яке бачило себе сторожем канону і доброго смаку. Лакуна помітна ще й тепер.

У самому жє історичному і стильовому контексті в якому Домонтович творив, тобто в українському модернізмі

1920-их рр., перед сумерками сталінізму, і потім у його короткому але блискучому відродженні у період МУР-у (1945–1950), коли його архитвір, „Доктор Серафікус” появилвся (1947 р.), література експерименту не була в центрі загальної уваги – яку домінували більш приземні і прагматичні завдання, і саме виживання літератури – але вона визначувала основні осягнення українського авангарду. Серед сучасників Домонтовича були такі натхненні модерністи-експериментатори як Майк Йогансен і Леонід Скрипник (Л. Лайн) і в деяких своїх творах лідер цього покоління і відродження, Микола Хвильовий (див. зокрема його „Я. Романтика” і „Санаторійна зона”). Саме у зіставленні з ними варто осмислювати експерименталізм Домонтовича. Необхідно також, бодай попередньо, хай лиш типологічно і нарисом, оглянутися на ґаму експериментальних – наративних, композиційних, екзистенційно-модальних тощо – прийомів, випрацьованих як в сусідніх літературах (Ґомбрович і Шульц у польській, Замятін, Булгаков, Набоков і Платонов у російській) і серед таких сучасників і попередників як Кафка, Джойс і Бекет. У належному товаристві деякі речі стають виднішими – і також стає виразнішою та сліпа пляма, яка їх затьмарює.

Валентина Корпусова

(Інституті археології Національної
Академії Наук України, Київ)

*Спогади про Віктора Петрова –
людину покликання*

У доповіді йдеться про спогади мого спілкування з В. Петровим протягом останніх семи років його життя, яке відбувалося у Києві в Інституті археології НАН України та у нього вдома. На тлі ворожого ставлення до Петрова більшості учених, які замовчували, або не знали про рівень його довоєнних наукових досліджень з літературознавства, фольклору та етнографії, археології, вирізнялися допоміжні наукові відділи – архів і бібліотека. Їх співробітники цінили та шанували вченого і відкрито його підтримували. Петров цінував молодих вчених, які були спроможні відійти від стереотипів, допомагав їм, а тим, кому довіряв, розповідав про свої художні романи і давав читати „Доктор Серафікус”. Віктор Платонович завжди радо приймав гостей – старих довоєнних друзів та молодь. Згідно з чинним законом (як це робили дисиденти) Петров вперто боровся за підтвердження за ним вченого ступеню доктора наук. Відновлення наукового статусу

для нього було не метою, а засобом монографічної публікації своєї концепції історії українського народу, яку він розробляв згідно власної історіософської концепції, що відрізнялася від марксистко – ленінського історичного матеріалізму. Масштабність наукового рівня Петрова, та його фундаментальне значення для досліджень низки галузей гуманітаристики для більшості наукової спільноти України стала сенсацією на захисті його дисертації *honoris causa* у 1967 р. Наступного року у Києві вийшло з друку дві монографії Петрова, але публікацію найголовнішої „Етногенез слов'ян” за життя вченого цензура не дозволила. Він помер вдома за столом у черговий раз редагуючи рукопис „Етногенезу слов'ян”. В. Петрову за життя не дали можливості створити свою наукову школу. У новому тисячолітті нарешті прийшло визнання, хоча не повністю, більше як письменнику В. Домонтовичу, ніж ученому В.П. Петрову.

Андрій Портнов

(Європейський університет Віадріна
у Франкфурті-на-Одері)

*Дніпропетровський текст
Віктора Петрова*

Я хочу запропонувати уважне контекстуальне прочитання найважливішого роману В. Домонтовича „Без ґрунту” (опублікованого 1942 року) й приділити особливу увагу зображенню в ньому міста Катеринослава-Дніпропетровська, історичних та вигаданих автором персонажів, а також поміркувати над позицією й ролями Автора в цьому тексті, що містить низку біографічних конотацій.

Ярина Цимбал

(Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка
Національної академії наук України, Київ)

*„Дівчина з ведмедиком”:
любовний роман чи
статева література?*

Літературознавці давно означили жанр „Дівчини з ведмедиком” Віктора Домонтовича як інтелектуальний роман (Агапій Шамрай у 1930-х, Соломія Павличко, Віра Агеєва у 1990-х). Натомість сучасники сприйняли текст як любовний роман і аналізували в контексті саме цього жанру, який розвинувся і здобув популярність у другій половині 1920-х („Донна Анна” Гордія Брасюка, „Беладонна” Василя Минка, „Золотий павучок” Олеся Донченка, „Недуга” Євгена Плужника та ін.).

Однак у 20-роках не знали ні літературознавчого терміна, ні розмовного означення „любовний роман”. Згада-

ні твори критики називали дрібнобуржуазною, міщанською, побутовою і навіть статевою літературою. І роман Домонтовича теж ставили в цей ряд.

Отже, як у 1920-х роках окреслювали жанр любовного роману (хай і під іншими назвами), які у нього були ознаки, що об’єднувало ці твори, а що відрізняло? Чому цей жанр критикували? За якими критеріями „Дівчину з ведмедиком” відносили до любовних романів чи „статевої літератури”? Насамкінець спробуємо припустити, чому роман Домонтовича у 20-х роках не вважали інтелектуальним (і не лише тому, що не було такого поняття й терміна).

Мирослав Шкандрій

(Манітобський університет, Вінніпег)

*Революція як стиль:
Проза Домонтовича*

Доповідь розглядає використання принципів формалізму й структуралізму в трьох романах Домонтовича – „Дівчина з ведмедиком”, „Доктор Серафікус”, і „Без ґрунту”. Аналізується як літературознавча й мистецтвознавча критика впливала на писання прози, зокрема на творення персонажів і сюжетів. Висувається теза, що Домонтович ставився до своїх теоретичних міркувань скептично, а також поступово відмежовувався від критики модерністського й авангардного мистецтва.

О В

атонович

я 1894 10 октября

Рос

область

Соц. происхождение

служащий

од вступления

партбилет
к/карточка

№

ени и № билета

UCZESTNICY

/

УЧАСНИКИ

Год

Год

Год окон-

Если не

Какую специальность полу-

Світлана Андрєєва

(незалежна дослідниця, Київ)

Віталій Андрєєв

(Київський університет ім. Бориса Грінченка, Київ)

Відображення наукових поглядів

В. Петрова (В. Домонтовича) на історію України в романі „Без ґрунту”

В даному дослідженні аналізуються наукові погляди (історичні та історіософські) В. Петрова (В. Домонтовича) на давню та новітню історію України, які відображено в романі „Без ґрунту”. Показано, як в художньо-образній формі вченим було здійснено спробу фрагментарно викласти своє розуміння історичного процесу як зміни епох та продемонструвати на кількох прикладах міжепохальні „злами”.

В романі „Без ґрунту” В. Петров вперше виклав міркування з приводу низки конкретних проблем історії та археології, які по сьогодні зберігають свою актуальність. Він висвітлив еллінізацію скіфського населення й зміну „скіфської епохи” на „античну” (пов’язував її з зарубинецькою та черняхівською археологічними культурами). Ці культури, на його думку, постали не просто під впливом античної цивілізації на населення України, а були модифікацією лісостепових археологічних культур як „варварських” варіантів античної культури (на зразок елліністичних).

На сторінках „Без ґрунту” В. Петров торкається „післяантичної епохи” або „слов’янської доби” VI–VIII ст., завершальною ланкою якої стала Київська Русь. У його наукових роботах дану проблематику цілісно не було висвітлено. Проте історичні екскурси в романі допомагають реконструювати погляди вченого на походжен-

ня та становлення середньовічної Київської держави („імперії Святослава й Володимира”), ролі в цьому процесі „Шляху з варягів у греки”, скандинавського фактору тощо.

Валентина Борбунюк

(Харківська державна академія дизайну і мистецтв, Харків)

Чеховське підґрунтя роману

В. Петрова (Домонтовича) „Без ґрунту”

Роман „Без ґрунту”, домінуючою ознакою якого є інтертекстуальність, аналізується крізь призму творчості А. Чехова, зокрема, п’єси „Вишневий сад”. Завдяки масштабам художнього узагальнення мотивів втрати дому, батьківщини та культурної спадщини остання чеховська п’єса стала виконувати роль претекста майже для всіх художньо-філософських шукань XX століття щодо осмислення екзистенційної проблеми безґрунтярства, втрати особистого у період історичних катастроф. Дім, сад, степ, милостиня, втрачений рай, плінний час – далеко не повний перелік мотивів, що інтерпретуються крізь призму чеховської творчості. Вважаємо, що найважливіша апеляція до А. Чехова – екфрасис картини Линника з промовистою назвою „Місто рубають”, який напряду перегукується з фіналом „Вишневого саду”. Для головного героя полотно є текстом, що звучить, і головний його звук, який так само, як і у А. Чехова, порушує тишу, – стукіт сокири по дереву. Варязька церква, символізуючи вічне, опинилася під загрозою нищення нинішнього, як свого часу поетичний чеховський сад. „Нове” життя церкви не може зберегти її духовно-культурного призначення. Домонтович-критик схилився до комбінованої концепції сучасної літератури, яку пропонував назвати „схематичним синтезом”. Власним романом „Без ґрунту” Домонтович-письменник продемонстрував зразок нового українського роману, який,

зображуючи своє, призначався не для „хатнього вжитку“, а саме завдяки інтертекстуальній поетиці органічно вписувався в європейський літературний контекст.

Олександра Бузько, Ярослав Володарець- Урбанович

(Інститут археології Національної академії наук
України, Київ)

*Огляд особового фонду Віктора
Петрова в Науковому архіві
Інституту археології НАН України*

Віктор Петров – багатогранна особистість і різноплановий вчений. По його поверненні до СРСР у 1950 р. пріоритетною сферою його зацікавлень стає археологія. Після смерті В. Петрова його науковий спадок (паперовий архів, бібліотеку і велику кількість фотонегативів) дружина Софія Зерова передала до Наукового архіву Інституту археології. Якщо літературний спадок Петрова-Домонтовича непогано вивчений, науковий дорожок довгий час привертав менше уваги. Тільки нещодавнє тритомне видання, здійснене В. Брюховецьким, привідкрило широкий громадськості Петрова-вченого. Велика частина археологічного дорожку ще чекає на публікацію.

У особовому фонді Віктора Петрова наразі описано 266 справ. Серед них – матеріали до історичних та археологічних досліджень (рукописи статей, виписки з літератури, рецензії, відтиски статей). Окрім археологічних, в архіві представлено етнографічні і лінгвістичні матеріали, а також деякий масив літературознавчих праць (про Куліша, Гоголя), рукописи оповідання про Щорса

і дотичні матеріали, за якими простежується як працював Петров над текстом.

Однак залишилась неописаною певна кількість матеріалів фонду. Серед них – наукове листування, матеріали до захисту дисертації, фотонегативи і нотатки до мовознавчих праць. Вони все ще чекають на опрацювання, систематизацію та аналіз у підсумку. Вони відкривають нам не лише Петрова-науковця, але і Петрова-людину. Цікаво простежити чи накладав час відбиток на наукові інтереси вченого та на історію його стосунків із владою.

Інна Булкіна

(Національна академія мистецтв України, Київ)

*Володимир Отроковський – персонаж
„Болотяної Лукрози” В. Домонтовича*

У доповіді буде висвітлено короткий біографічний шлях поета та філолога Володимира Отроковського (1892–1918), з яким Віктор Петров познайомився в 1910-х рр. під час навчання в університеті св. Володимира перебування в семінарі Вл. Перетца. Йдеться про „коло поетів-філологів”, майбутніх неоклясиків, до якого Петров долучився на семінарі, та про його концепцію української модерної літератури, що її створюють філологи, „люди Університету”. Доповідь вміщує фактографічний та історико-літературний коментар до „Болотяної Лукрози”.

Яніна Бутенко

(Національний педагогічний університет
ім. Михайла Драгоманова, Київ)

Віктор Петров: біографія в культурно-історичному контексті

Персоналія Віктора Петрова вражає своєю багатогранністю. Вчений відрізнявся неабиякою плідністю, завдяки чому залишив помітний інтелектуальний спадок в багатьох галузях українського культурного життя сучасної йому історичної доби. Однак, доробок вченого до цієї пори не був гідно оцінений і вивчений, і сама особистість Віктора Петрова надалі залишається в тіні. Тим не менш, вона приваблює своєю загадковістю і дотепер невідкритими таємницями. Щоб зрозуміти творчість автора, варто проаналізувати основні віхи його біографії в контексті сучасної йому культурно-історичної доби, оскільки, час в який жив і творив інтелектуаліст відрізнявся специфічними умовами для розвитку української національної науки і вимагав від науковців свого часу пристосовуватися до реалій, що наклало відбиток на характер їх діяльності. Тож висвітлення біографії Віктора Петрова на тлі сучасних йому історичних умов має сприяти глибшому розумінню характеру діяльності вченого і його творчого доробку.

Юлія Вільчанська

(Хмельницька гуманітарно-педагогічна
академія, Хмельницьк)

Екзистенційна парадигма внутрішнього вигнання в романі В. Петрова „Без ґрунту”

Тоталітарний досвід породжує літературну апологетику устрою, оспівування влади, демонструє повну залежність від неї, свідчить про несвободу митця, тому митець стає представником субкультури – „внутрішнього вигнання”, що розглядається нами в річищі емігрантської проблематики. Кожен вигнанець опиняється у специфічній ситуації екзистенційної „межі”: адаптації / неадаптації до устрою нової країни, що пояснює відповідну реакцію творчої особистості на історичні зміни. Вагомими факторами в даному разі стали екзистенціальні письменницького світогляду В. Петрова, що визначили домінантні риси стилю автора-вигнанця на прикладі роману „Без ґрунту” (1948). Можемо говорити про В. Петрова, як про вигнанця, що все життя знаходився у стані екзистенційної межі: коли „Я” знаходиться між „тут” і „там” і відчуває чималу внутрішню напругу. Переживаючи вигнання, людина опиняється в екзистенційно хиткому, межовому стані „переходу” – відчуження, як від минулого, так і від прийдешнього суспільства. Зокрема, в романі В. Петрова, трагічна „заміна” сакрального топосу формує екзистенційний стан „безґрунтяства”. Парадигма екзистенційної „межі” в перспективі ідеологічної безнадійності у романі „Без ґрунту” дозволяє об’єктивніше й чіткіше зрозуміти котрапунктні інтенції творчої свідомості автора-вигнанця.

Тетяна Вірченко

(Київський університет
ім. Бориса Грінченка, Київ)

Репрезентація покоління в повістях В. Петрова-Домонтовича

За об'єкт наукових спостережень обрано твори письменника „Дівчина з ведмедиком” та „Без ґрунту”. Саме ці твори тематично покривають широкий спектр поколінневих відмінностей. Проза автора зазнала чимало наукових інтерпретацій авторитетних дослідників. Вчені зосереджували увагу на найважливіших літературознавчих аспектах: жанрових особливостях, інтертекстуальності, філософії екзистенціалізму тощо. Принагідні зауваження про представників різних поколінь у творах не вичерпують системної розмови про стосунки між поколіннями, їхній потенціал.

Актуальність поколінневих досліджень зумовлена потенціальною місією поколінь, зокрема й молодих: усвідомлення змін, що відбулися, виокремлення проблем, прогнозування майбутнього (за К. Шафранець). Отже, усвідомлюючи поколінневий поділ ми краще розумітимемо побудову суспільства і його розвиток.

Дослідження конструюватиметься з двох смислових блоків: теоретичного осмислення категорії покоління з точки зору універсальних європейських напрямів досліджень кінця XX – початку XXI століть, а також наукових спостережень за художньою репрезентацією поколінь в обраних повістях (за авторським жанровим визначенням) В. Петрова-Домонтовича. Дослідницька увага буде зосереджена на художній реалізації чинників, що творять покоління, окресленні їхніх цінностей, суспільних позицій, світоглядних установок та особливостях взаємного перетину поколінь.

Юрій Ганошенко

(Запорізький державний медичний
університет, Запоріжжя)

Передчуття кінця: криза модерного світовідчуття в романі В. Домонтовича „Без ґрунту”

Роман В. Домонтовича „Без ґрунту” є складноорганізованою художньою єдністю, множинні культурні коди й дискурси у ній постають нерозчленовано й підпорядковуються модерністській поетиці зіштовхування ідей.

Проте на відображення загального протистояння ідейно-естетичних матриць початку століття (інтелектуальний сюжет) впливає авторське відчуття загальної вичерпаності метанаративів у культурному середовищі повоєнної Європи.

Це зумовлює кризу ідентичності персонажа, іманентну неможливість пов'язати свою тожсамість з „великими ідеями”, втрата стійких моральних та естетичних орієнтирів (символіка назви), формування нової плінної ідентичності.

Також це стає поштовхом для розгортання подієвого (любовного) сюжету, який, порівняно з першими романами письменника, набуває форм дещо втомленої гри. Суміщення часових пластів, інтертекстуальність (утому числі автоінтертекст власних наукових розвідок і літературно-критичних виступів) та інтермедіальність значною мірою відображають пошуки нових засобів зображення нової психологічної й дискурсивної реальності.

Мар'яна Гірняк

(Львівський національний
університет ім. Івана Франка,
Львів)

Митець у творах Віктора Домонтовича: від маргінального до центрального

У доповіді зосереджено увагу на тому, як формується образ митця у прозі В. Домонтовича і як персонажі, що репрезентують різні мистецькі сфери – літературу, живопис чи музику, – сприяють філософізації творів письменника та виявляють сліди авторської присутності в тексті. Головними персонажами в інтелектуальних романах В. Домонтовича є насамперед люди наукової праці, які, однак, часто мимоволі демонструють „ірраціональний” потяг до мистецтва. Митці, на перший погляд, є другорядними чи епізодичними постатями, однак межі між центральним і маргінальним у романах насправді руйнуються. Персонажі-митці, що з'являються завдяки вставним текстам, спогадам та сюжетним відгалуженням, зумовлюють появу в творах В. Домонтовича численних рефлексій про філософію сучасного мистецтва, а також про ключові проблеми людського існування. Інколи автор апелює до реальних митців чи вводить у твори впізнаваних персонажів із вигаданими іменами, змушуючи читача балансувати на межі дійсного та фікційного світів. Відомі в позахудожній реальності митці є центральними постатями в романізованих біографіях В. Домонтовича. Письменник акцентує на приватному житті видатних особистостей, але водночас уподібнює їх до вигаданих персонажів з інтелектуальних романів, наділяючи схожими рисами і спонукаючи замислюватися над тими самими проблемами. Важливою є також здатність митця – як персонажів, так і самого автора – провадити через художній твір діалог з іншим собою.

Ганна Гнедкова

(Віденський університет, Відень)

Пессоа поневолі: Віктор Домонтович і мотив двійництва

У своїй монографії „Про користь цензури” Лев Лосєв розглядає три види „езопової мови”, завдяки якій авторський текст ухиляється від цензора на шляху до свого читача: а) на рівні жанру або сюжету; б) на рівні постульованої читацької аудиторії; в) на рівні тропів та фігур. Інакше кажучи, письменник у процесі роботи над текстом роздвоюється на автора та цензора і маскує думку першого з огляду на критику другого. В. Домонтович, він же Віктор Петров, Віктор Бер, Віктор Петренко чи Борис Веріго, додає ще один вид самоцензури – створення не одного двійника (власне цензора), а серії двійників, або ж гетеронімів. Яскравий приклад – Я-оповідь „Болотяної Лукрози”, у якій В. Домонтович згадує про свого „друга” Віктора Петрова. Гетероніми, авжеж, „корисні” як літературна гра, яка уможливорює автоцитату, автометаопис, автопародію, парадокси, зміну перспективи оповіді, а інколи й фокалізації наратора. Для Фернандо Пессоа гетеронім був виходом поза межі себе, поза межі соліпсизму сприйняття. Для В. Домонтовича це водночас і можливість перебування „поза межами болю”, це здатність суміщати у власній біографії, так би мовити, „чекіста” і „людину” (радянського розвідника Петрова і письменника В. Домонтовича) і перетворювати „безґрунтянство” на власну перевагу.

Александр Дмитрієв

(Національний дослідницький університет
“Вища школа економіки”, Москва)

*Неокласична вченість і виховання
почуттів: Віктор Петров, Андрій Єгунов
і Всеволод Петров у „чудесному
новому світі”*

У дослідженнях творчої спадщини Віктора Петрова (В. Домонтовича) вже так чи інакше підкреслювався зв'язок із сучасною йому європейською чи російською інтелектуальною прозою, історико-літературними „монтажами” (як у В. Шкловського на межі 1920–1930-х років або авторів його кола). Я хотів зіставити прозу літературознавця та археолога В. Петрова з художніми практиками двох інших вчених-гуманітаріїв його доби: це філолог-класик, перекладач Платона й оригінальний поет Андрій Єгунов (1895–1968) та історик російського класицизму й модерну Всеволод Петров (1912–1978). Обидва належали до найближчого кола спілкування Михайла Кузміна (безумовно важливого для В. Петрова), а також Костянтина Вагінова і Даниїла Хармса.

Іронічна „радянська пастораль” Єгунова / Николева „По ту сторону Тулы” (1931, репуб. 1993, 2011), й особливо військова повість Вс. Петрова „Турдейская Манон Леско” (Новый мир. 2006. № 11) близькі спільними мотивами „Дівчині з ведмедиком” та „Без ґрунту”, а унікальні спогади про Ленінград 1930-х перегукуються з „Болотяною Лукрозою”. У центрі великих прозових творів трьох авторів знаходиться постать головного героя-інтелектуала, позбавленого колишніх соціальних і культурних привілеїв, для якого виклики сучасності / повсякденності виявляються важливішими навіть від суто радянських обставин місця і часу. Нові почуття і стосунки з людьми з іншими запитами істотно змінюють апріорно властиву протагоністам культурну та вчуну „зверхність”, але все ж не знищують її зовсім.

Наталя Зубець

(Запорізький національний
університет, Запоріжжя)

*Власне авторська мовленнєва
сфера в романі В. Домонтовича
„Доктор Серафікус”*

Наукова розвідка здійснена на матеріалі екзистенційно-психологічного роману В. Домонтовича „Доктор Серафікус”. Композиційну структуру художнього тексту розглянуто на основі розмежування в ньому головних типів мовлення – авторського і персонажного. Наголошено, що точка зору письменника найбільш повно, експліцитно виявляється у власному мовленні автора, яке відіграє провідну роль у формуванні концепту твору, характеризується оцінністю та модальністю. Названо принципові підходи до визначення поняття „авторське мовлення” з точки зору психології і мовознавства. Оскільки авторську думку структурують, упорядковують розвиток і забезпечують її цілісність та завершеність складні функціональні текстово-мовленнєві єдності – описи, розповіді, роздуми, то наведено і встановлено роль кожної композиційно-мовленнєвої форми в розкритті ідеї твору (показ макропростору й мікросвіту людини, передавання часової послідовності й зумовленості, відображення світосприйняття автора). Суттєву увагу приділено формі роздуму як узагальненому представленню авторської точки зору, яке є універсальним і автономним. У роботі проаналізовано лексико-семантичні, структурно-синтаксичні та функціонально-стилістичні особливості композиційно-мовленнєвих форм.

Роман Козлов

(Київський університет
ім. Бориса Грінченка, Київ)

Концепт „*theatrum mundi*” в наукових есеях Віктора Петрова

Концепт *theatrum mundi* сформульований у 12 ст., але його коріння — в античній філософії. Від 1920-х рр. митці та філософи (Б. Брехт, С. Беккет, А. Арто, Ж. Бодріяр, ситуаціоністи) повертають до нього увагу.

Становлення наукової есеїстики В. Петрова припадає саме на період глобальних суспільних змін у Європі. Філософ не раз роздумує над складниками цього концепту: грою, роллю, маскою; задумом, провидінням, фатумом; сценою, межею, ілюзією. Варто простежити за розвитком концепту „світ як театр” у цій частині спадку В. Петрова, його структурою та змістом. Проводити дослідження слід, дотримуючись хронологічного підходу та враховуючи ускладнення структури концепту.

Відправною точкою для розгортання цього концепту в науковій есеїстиці В. Петрова може бути філософія бароко, зокрема спадок Г. Сковороди. Але в пізніших творах періоду МУРу філософ прикладає концепт *theatrum mundi* до своєї сучасності та сучасників. Таким чином, діапазон творів, де цей концепт розгортається, є дуже широким: від літературних рецензій до філософських етюдів.

Надія Колошук

(Східноєвропейський національний
університет ім. Лесі Українки, Луцьк)

Образ-імідж В. Петрова-Домонтовича у спогадах та листуванні його сучасників-емігрантів

Образ-імідж Віктора Петрова, який склався у пам'яті представників української літературної еміграції та зафіксований у їхніх спогадах і листуванні, не менш амбівалентний, як і образи персонажів у белетристичних творах Віктора Домонтовича. Свого колегу сучасники-емігранти бачили по-різному і запам'ятали в різних ситуаціях, однак показово, що люди, багато в чому незгодні в моральних оцінках, вороже налаштовані до інших (як от Ігор Качуровський, який завжди упереджено ставився до Юрія Шереха-Шевельова і навіть після його смерті повторював стереотипні звинувачення на його адресу) в оцінці В. Петрова значною мірою суголосні. З одного боку, В. Домонтович викликав повагу як талановитий прозаїк; з іншого – В. Петров був загадкою як особистість. Його колабораціонізм із радянськими спецслужбами не викликав однозначного осуду, оскільки залишалися нез'ясованими обставини його „зникнення” з Мюнхена в 1949 році. Більшість тих, хто висловлювався про цю подію одразу після неї, зі співчуттям ставилися до зниклого, бо запідозрили „людовів-братішок” з радянського боку (Юрій Лавріненко). Образ-імідж В. Петрова здебільшого постає „роздвоєним”, як і образи персонажів у романах В. Домонтовича.

Катажина Котинська

(Інститут славістики Польської академії наук, Варшава)

Warsztat tłumacza. Przekład powieści W. Domontowicza – wierny, piękny, zrozumiały?

Tłumaczenie dzieł literackich, powstałych w pierwszej połowie XX wieku, wymaga uważnego i odpowiedzialnego podejścia do problemu realiów kulturowych, nazw własnych, kontekstów i aluzji literackich. W przypadku powieści W. Domontowicza dodatkową komplikację stanowi pograniczność jego tekstów, równoczesne osadzenie ich w różnych językach, kulturach, kontekstach społecznych i narodowych. W sytuacji przekładu szczególnie wyraźnie uwidacznia się tu napięcie między ekwiwalencją formalną a ekwiwalencją dynamiczną. Na konkretnych przykładach będę mówił o możliwych decyzjach translatorskich, ich powodach oraz potencjalnych skutkach dla współczesnego polskiego czytelnika.

Віра Котович

(Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка, Дрогобич)

Відгідаронімні ойконіми України в контексті ономастичних міркувань Віктора Петрова

У статті здійснено аналіз відгідронімних ойконімів України з огляду на ономастичну теорію річкознавства, запропоновану Віктором Петровим. Установлено, що дослідженню одного з найважливіших і малоз'ясованих історичних питань – походження слов'ян, ученому

служували не тільки найдавніші свідчення історичних та археологічних джерел, але й лінгвістичні матеріали. З-поміж останніх особливе місце дослідник відводив географічним назвам як важливому мовному релікту, що може надійно зберігатися протягом тисячоліть. Доведено, що вивчення ойконімно-гідронімних паралелей веде до з'ясування природи назв населених пунктів і гідрооб'єктів із проекцією на етнолінгвістичні та міграційні явища, проливає світло на питання культури українського назвотворення.

Наголошено на важливості паралельного дослідження гідронімів та ойконімів, визначення взаємозумовленості назв річок та поселень. Виокремлено найпродуктивніші словотвірні моделі однойменних ойконімно-гідронімних утворень залежно від напрямку словотвірного імпульсу в межах ойко-гідросистем.

Методика ономастичних досліджень, запропонована Віктором Петровим, за якої назва береться не окремо, а розглядається у зв'язку з іншими онімами, локалізованими в межах певного простору, спонукає відмовитися від епізодичних та часткових вивчень поодиноких, взятих ізольовано назв і дає змогу здійснювати дослідження відгідронімних ойконімів України не тільки в ономастичному, але й лінгвокультурологічному аспекті.

Олена Кравченко-Дзондза

(Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка, Дрогобич)

Мовний аспект ідіостилю Віктора Петрова-Домонтовича

Дослідження присвячене осмисленню ідіостилю В. Домонтовича в контексті лінгвоестетичних парадигм пер-

шої половини XX століття. Особлива увага приділена інтерпретації мовної картини світу крізь призму національного світобачення та світорозуміння В. Домонтовича. Здійснено спробу виокремити систему використання мовних засобів та стилістичних прийомів різних мовних рівнів, а також певних лексичних одиниць чи їх комбінацій, які здатні не тільки вирізнити мову автора з-поміж інших письменників, але й відтворити його світосприйняття.

Визначено контекстуальні умови та своєрідність стильового вживання автором мовних засобів та їх специфічних форм, відповідних ідеям часу, пошуки нового художнього синтезу образного слова. Проаналізовано стилістичні, лексико-семантичні, образні засоби художніх творів письменника, використання ним потенціалу мови, визначено засоби творення символічних образів. Розглянуто новоутворення, принципи їх утворення та вживання, а також літературні алюзії, цитати, їх функціонування та художню значущість у творах письменника. Висвітлено засоби реалізації категорії інтертекстуальності, використані письменником для змалювання діячів національної історії в їх приватних проєкціях.

Дослідження є спробою створення мовного портрета відомого представника української літератури, виявлення закономірностей формування його ідіостилу.

Валентина Кравченко

(Запорізький національний університет,
Запоріжжя)

*Рекомбінація особистості в оповіданні
„Емальована миска” Віктора Петрова*

Наукова розвідка здійснена на основі оповідання В. Петрова „Емальована миска”. Осмислено ідею самоствердження особистості, враженої суспільною жорстокістю,

охарактеризовано філософсько-естетичні погляди митця. Проаналізовано систему зображально-виражальних засобів і прийомів у творі.

У статті усвідомлено естетичну сутність персонажа оповідання, внутрішнє, душевно-духовне, інтелектуально-емоційне, психологічне життя особистості, що є істотним чинником життєтворчості. Зроблено спробу заглибитись у світовідчуття автора та означити його ціннісні орієнтири.

В основу інтерпретації руху художніх механізмів щодо перетворення сильної харизматичної особистості в слухняну людину-робота шляхом тривалих „генетичних рекомбінацій-кроків” владних структур покладено термін з біології „рекомбінація”.

Оксана Левицька

(Українська академія друкарства, Львів)

*Спрага сонця Вінсента ван
Гога: інтермедіальні стратегії
в романізованій біографії „Самотній
мандрівник простує по самотній
дорозі” В. Домонтовича*

Ґрунтуючись на методології інтермедіального аналізу, досліджено стратегії міжтекстових зв'язків у „біографічній новелі” (за авторським визначенням) В. Домонтовича про нідерландського постімпресіоніста Вінсента ван Гога, написаній у 1940-х роках і вперше повністю опублікованій 1988 року в нью-йоркському виданні „Сучасності”.

Простежено вербальне відтворення знакових у певні періоди творчості робіт ван Гога в тексті біографії В. Домонтовича, вплив їхньої стилістики на біографіч-

ний літературний текст. Основний акцент у дослідженні зроблено на відтворенні образів, композиції, колірної гами, техніки, експресії вангогівських робіт в „Самотньому мандрівнику...”. Акцентовано на інтермедіальності як присутності в біографічному творі образних структур візуального мистецтва, їхньому інтерсеміотичному перекодуванні. На основі вивчення образотворчих робіт ван Гога проаналізовано екфразис малярських полотен та рисунків художника в біографічному тексті В. Домонтовича.

Здійснено також аналіз інших міжетекстових зв'язків, виявлених у романізованій біографії, простежено інтертекстуальні впливи епістолярію митця (зокрема листів до брата Теодора) та його біографій-претекстів на твір В. Домонтовича.

В'ячеслав Левицький

(незалежний дослідник, Київ)

*Три Києви В. Домонтовича:
особливості розгортання міського
тексту в романі „Доктор Серафікус”*

Уже тривалий період Віктора Петрова-Домонтовича прийнято зараховувати до найяскравіших урбаністів в українській літературі. Утім, нерідко поза увагою дослідників опиняється множинність способів, за допомогою яких письменник розбудовує художню версію певного простору. Прикметне свідчення цього – роман „Доктор Серафікус”. Якщо в 1910-х–1920-х роках узвичаїлось уявлення про існування двох Києвів у тогочасній культурі (осереддя давніх пам'яток поряд із активно оновлюваними місцевостями), у згаданому творі окреслюється щонайменше три локальні моделі. Доповнюючи одна одну, вони істотно різняться за принципами та цілями текстуалізації. Ідеться про означення споконвічної столиці України як (1) своєрідного академічного

хутора (версія професора Комахи); (2) динамічного європейського міста (трактування Вер Ельснер); (3) мультикультурних широко інтертекстуалізованих теренів із виразним українським складником (позиція оповідача в позафабульних епізодах). Мета запропонованої доповіді – проінтерпретувати спостережені механізми семіозису Києва. Крім того, з неї можна буде довідатися, у чому криється „київська” загадка зовнішності Серафікуса, як персонаж Домонтовича „опинився” у вірші Павла Тичини та який стосунок міфологізований рибалка Круть має до Печерська.

Ірина Малишівська

(Прикарпатський національний університет
ім. Василя Стефаника, Івано-Франківськ)

*Художня деталь як засіб розкодування
екзистенціалістського підтексту творів
В. Домонтовича „Без ґрунту” та „Доктор
Серафікус”*

Незважаючи на чималий перелік наукових статей, присвячених різнобічному вивченню творчого доробку В. Домонтовича, його романи залишаються продуктивним джерелом для нових досліджень. Екзистенціалізм як провідний умонастрій середини 20 століття, не міг не вплинути на формування мистецького генія автора. Метою даної розвідки є аналіз творів „Без ґрунту” та „Доктор Серафікус” крізь призму екзистенціалізму, використовуючи художні деталі романів для розкодування авторського бачення ключових екзистенціалістських концептів (свобода, відчуженість, абсурдність існування тощо). Майстерне використання деталі у тексті, з одного боку підсилює авторську інтенцію надати звичним речам ідейно-емоційного навантаження, а з іншого – відкриває широке інтерпретаційне поле для читачьких асоціацій. Виокремлено типи деталей відповідно до

їх смислового навантаження у тексті, яке охоплює два взаємопов'язані полюси авторського сприймання буття, де перший – це суспільство зі своїми надуманими пріоритетами, а другий – внутрішній стан героїв, котрі змушені жити за законами даного суспільства. Розглянуто роль деталі в активізації прагматичної функції тексту, завдяки якій автору вдається підкреслити національну специфіку зображуваних явищ.

Анна Огар

(Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка, Дрогобич)

*Концептуальні домінанти
в художньому дискурсі
Віктора Петрова
(Домонтовича)*

У доповіді йдеться про концептуальні домінанти в художніх творах Віктора Петрова (Домонтовича), які виокремлено на основі частотності ключових номінів, їхньої семантичної розбудованості та аксіологічної маркованості і які є засобами творення індивідуально-авторської картини світу.

З'ясовано, що в текстах письменника домінантними є концепти земля (ґрунт) і його антагоніст – небо, праця, мова (слово), істина, несталість. У творах зазначені концепти отримують авторський вияв. Базовий український позитивно маркований концепт земля у В. Петрова висвітлено через негативні абстрактні поняття „безґрунтянства”, „несталості”. Духовна задуха, інформаційна обмеженість, другорядність усього національного зумовили розрив з рідною землею у широкому трактуванні – втрату не лише зв'язку з малою батьківщиною, а й духовних підвалин, і як результат – втрата життєвої опори, стан підвішеності.

Неоднозначно ословлює письменник і концепт слово. Традиційно, слово – це втілення думки, це духовна зброя. Натомість у В. Петрова „слова вульгарні, нікчемні й двозначні. Вони готують зраду, вони скрізь підстерігають людину, чекають її напоготові, щоб заволодіти людиною і згубити її”.

Концепт праця охоплює узвичасні компоненти (джерело матеріального благополуччя, успіху та процвітання) і авторські (джерело духовної втіхи). Незмінно цей концепт письменник оцінює позитивно.

Позначені авторським баченням також філософські й психологічні концепти творів автора.

Наталія Пелешенко

(Національний університет
„Києво-Могилянська академія”, Київ)

*Постать Григорія Сковороди
в Інтелектуальній біографії
Віктора Петрова*

Наукове і художнє осмислення творчості Г. Сковороди, яке розпочалося з 90-х років XIX ст., сягнувши своєї найвищої точки в 1920-их роках, об'єктивно було спровоковане двома ювілейними датами: сотою річницею з дня його смерті (1894 р.) та двохсототою з дня народження (1922 р.).

Доробок непересічного інтелектуала XX ст. В. Петрова підтверджує той факт, що в 1910–1920-их роках була зроблена потужна спроба як „відживлення” культури бароко, так і осмислення постаті українського філософа та письменника XVIII ст. Вагомішою причиною такого інтелектуального ажіотажу можна вважати те, що епоха бароко була одним із тих весел, які скеровували український човен до загальноєвропейської

естетичної платформи. Сам В.Петров говорив, що „сковородинська” тема була наскрізною темою української інтелігенції в 1920-их роках, поступившись пізніше М.Гоголю, П.Кулішеві, М.Вовчкові. Тобто, інтелектуалів приваблювали постаті, з якими була пов’язана естетична альтернатива реалізму.

В. Петрова вразила унікальна філософська, естетична та життєва концепція Григорія Сковороди, під впливом якої він працював у 1920 роках. До „сковородинознавства” В. Петрова належать як друковані за життя автора статті („До характеристики філософського світогляду Сковороди”, „Вчення Сковороди про матерію”, „Теорія нероблення Гр. Сковороди”), так і його програмні праці „Особа Сковороди” та „Г.С. Сковорода. Спроба характеристики”, які не вплинули на науковий дискурс того часу, бо не були надруковані за життя автора. Сковородинівські мотиви, образи, концепти також простежуються в прозі В. Домонтовича.

Олена Пелешенко

(Національний університет
„Києво-Могилянська академія”, Київ)

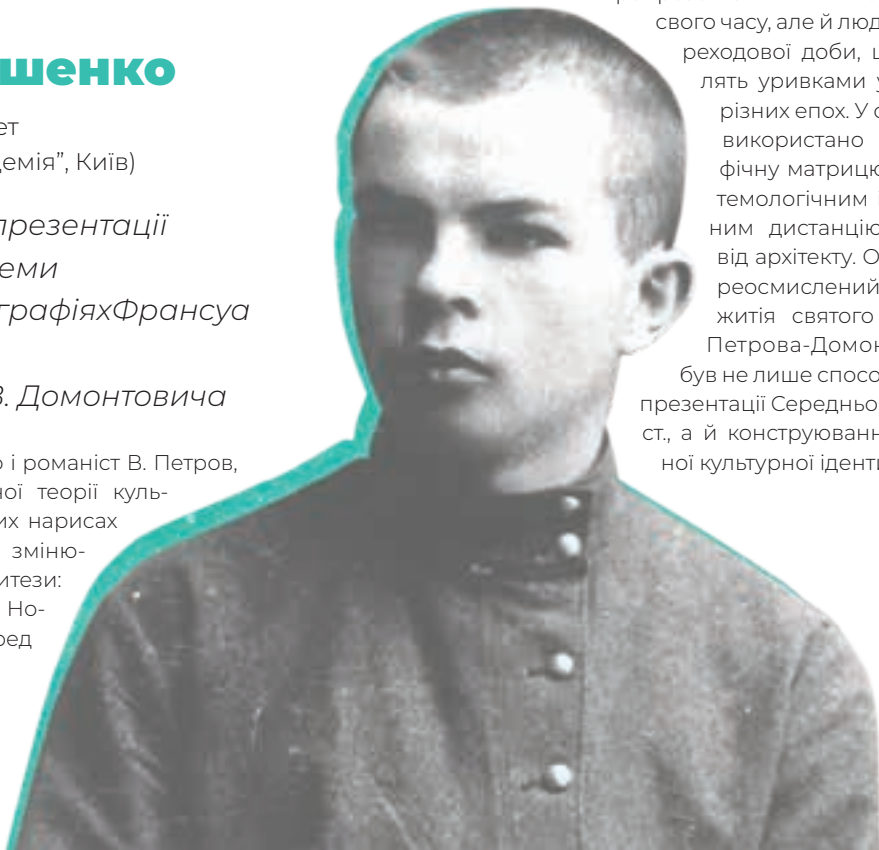
*„Янголи й поети”: репрезентації
середньовічної епістемі
в романізованих біографіях Франсуа
Війона та святого
Франциска з Ассізі В. Домонтовича*

Український історик, філософ і романіст В. Петров, відштовхуючись від циклічної теорії культурних змін, у історіософських нарисах виокремив три періоди, що змінювалися за принципом антитези: Античність, Середньовіччя, Новий час. Одним із перших серед

європейських мислителів він наголосив на епістемологічних розривах між епохами та існуванні різних моделей часу, притаманних кожній із них. Так, у Середньовіччі земний час був історією гріхопадіння Адама і його викупу Новим Адамом.

У межах розвідки простежено мету й способи використання В. Домонтовичем середньовічних прийомів поетики (алегорези, біблійних тематичних ключів) та інтекстів („Великий заповіт” Франсуа Війона, „Гімн братові Сонцю” св. Франциска Ассізького) у повісті „Франсуа Війон” і оповіданні „Святий Франціск з Ассізі”. Проаналізовано, як у романістиці В. Домонтовича концептуалізовано ключові історіософські ідеї В. Петрова.

Хронотоп „Франсуа Війона” і „Святого Франціска з Ассізі” – це час розпаду світоглядних монолітів і соціокультурної кризи, що зближує його з атмосферою повоєнної Європи ХХ ст. Обидва протагоністи є не тільки репрезентативними постатями свого часу, але й людьми переходної доби, що мислять уривками уявлень різних епох. У обидвох використано агіографічну матрицю з епістемологічним і ціннісним дистанціюванням від архітекту. Отже, переосмислений жанр життя святого для В. Петрова-Домонтовича був не лише способом репрезентації Середньовіччя ХХ ст., а й конструювання власної культурної ідентичності.

Віктор Тимченко, Світлана Ляшко

(Інститут біографічних досліджень Національної бібліотеки України ім. Володимира Вернадського Національної академії наук України, Київ)

*Відображення історичних реалій
у біографічному нарисі В. П. Петрова-
Домонтовича „Ой поїхав Ревуха
та по морю гуляти”*

Біографічний нарис В. П. Петрова-Домонтовича „Ой поїхав Ревуха та по морю гуляти” присвячений Вацлаву Северину Ржевському (1784–1831), польському подорожнику по Близькому Сходу та орієнталісту, митцю та перекладачу з арабської і турецької та європейських мов, містить багато інформації про життя і діяльність цієї особистості. Проте у творі відсутній науковий апарат, і перевірити всі ці свідчення не можливо. Але їх можна співставити з даними з наукових біографічних видань, наприклад з Польського біографічного словника. Ржевський поїхав до сирійських пустель – бідних диких земель, у справи яких міцна централізована турецька влада не втручалася, а контролювала багаті приморські міста і узбережжя – такі ж реалії були на османському півдні України з його турецькими узбережжями та дикими татарськими степами (придніпровські степи османсько-турецькою мовою називалися „сахара”, як і арабські пустелі), з якими межувала вотчина Ржевських на Поділлі Саврань (нині Одеська область). Тож не дивно, що Вацлав успішно розводив у своїх володіннях арабських коней – природні умови багатьох регіонів Османської імперії близькі: від Поділля до арабських пустель. Конярську справу Ржевського на Поділлі продовжили його родичі Дзедушицькі: Юліуш (1817–1885), який відшукував особливо цінних коней та кобил по Єгипту, Аравії, Палестині і Туреччині, чим здобув єв-

ропейське визнання, та Владислав (1821–1868). Кобилю Юліуша „Газель” і „Сахара” дали нащадків, і їх роди існують до нашого часу.

Альона Тичініна

(Чернівецький національний університет
ім. Юрія Федьковича, Чернівці),

*„Спрага музики”: інтердискурсивна
поетика однієї новели Віктора
Петрова-Домонтовича*

Шляхом декодування „інтердискурсивних конфігурацій” розглядається інтертекстуальна, інтермедіальна та наративна специфіка тексту В. Петрова „Спрага музики”, проінтерпретована у системі транстекстуальних зв'язків Ж. Женнета. Насамперед з'ясовується специфіка міжтекстового діалогу квазібіографічної новели із листом Р. М. Рільке до М. фон Гаттінгберга. Визначальною інтерпретантою „міждискурсивної інтертекстуальності” постає, реконструйований із твору В. Петрова, імагологічний портрет Рільке, введений у контекст так званих цитованих дискурсів-соціолектів. Зауважується „енергія інтертексту” у виокремленому ряді ремінісценцій та алюзій Домонтовича на „Історії доброго Бога” Рільке, а також тексти Г. К. Андерсена, Данте Аліґ'єрі, М. Пруста, які, на наш погляд, створюють аналогію тропологічних відношень.

Із опертям на ідею Г. Башляра акцентується музичність тексту В. Петрова, що забезпечується специфічною наративною канвою, звуковими та синтаксичними фігурами мови, металіричними метафорами, екфразисом – творіння Генделя, арії Баха, пісні Шумана, пасторалі Скарлатті.

Акцентується наративне експериментування В. Петрова-Домонтовича: гендерна зміна „надійної” точки зору

наратора на гомодієгетичного оповідача, наратив мовчання, звернення до нарататора на „зламах нарації” та місцях невизначеності. На прикладі новели „Спрага музики” наголошується на креативних властивостях літератури („форма творчої ентелехії”) генерувати нові жанрові зразки (римейки, сиквели, кросовери тощо).

Марія Федурко, Галина Філь

(Дрогобицький державний педагогічний
університет ім. Івана Франка,
Дрогобич)

*Оними в інтелектуальних романах
Віктора Домонтовича як один
із засобів вияву їхньої жанрової
своєрідності*

У статті йдеться про специфіку використання онімів у романах Домонтовича „Дівчина з ведмедиком”, „Доктор Серафікус”, „Без ґрунту”.

Автор виходить із настанови, що власні назви – це особливий тип словесних знаків, які виділяють і ідентифікують одиничні об’єкти та яким належить суттєва роль в реалізації авторського задуму, презентації його філософських узагальнень і морально-етичних та естетичних орієнтирів. Оними – потужний засіб образотворення, кодування та декодування смислів, що орієнтують читача в текстовому просторі.

Установлено, що онімний простір аналізованих творів складається з різних ономастичних полів – антропонімного, топонімного, идеонімного. Умотивовано специфічність їх побудови концептуально-тематичними характеристиками текстів.

Показано, що в кожному з текстів ядро онімного простору формують антропоніми – реальні, у функції здебільшого номінативній (міфоніми й теоніми, імена, прізвища філософів, правителів, політиків, письменників, художників, учених, композиторів, артистів, літературних героїв (Макіявеллі, Рильський) і вигадані – також і стилістичній функції (Комаха, Гудз). Підтверджено, що в усіх аналізованих текстах топонімне поле – ядерно-периферійне; його домінанти – урбаноніми (Хрещатик, Мойка) й ергоніми („Асторія”), тоді як ойконіми (Берлін) та хороніми (Франція) порівняно нечисленні. Идеоніми („Щоденник святого”) як периферія онімного простору найбагатше представлені в „Докторі Серафікусі”.

Оксана Федурко

(Дрогобицький державний педагогічний
університет ім. Івана Франка, Дрогобич)

*Речення з відприкметниковими
прислівниками у романі Віктора
Домонтовича „Доктор Серафікус”*

У статті йдеться про особливості семантико-синтаксичної організації речень із відприкметниковими прислівниками на -о (-е) як складників текстової структури роману Віктора Домонтовича „Доктор Серафікус”. Відправним пунктом дослідження послугувала думка про актуальність аналізу мовних засобів всякого художнього цілого як основи пізнання мовомислення автора, його творчої своєрідності.

У тексті роману виявлено два різновиди речень із відприкметниковими прислівниками на -о (-е): 1) у яких ці одиниці функціонують як первинні предикати – самостійно (Все це було ефектно, парадоксально і риторично) або в складі словосполучень із семантично ослабленим стрижневим дієсловом (Вони поведуться з жінкою брутально й безсоромно); 2) у яких вони фор-

мують семантично неелементарні структури шляхом ускладнення або згортання ситуації/пропозиції (Корвин слухняно сів). Прислівники на -о (-е) як ускладнювачі семантико-синтаксичної структури засвідчені як у реченнях із динамічними (Дбайливо й повільно вона підфарбовує губи кармінним олівцем), так і сталельними предикатами (Я ревную себе до інших жінок глибоко й боляче), проте переважають одиниці першого типу. Серед них найчастотнішими є речення з предикатами мовлення, це особливо помітно в перших розділах роману (Корвин довго настоював). Прикметно, що в II половині оповіді описуваних структур помітно більшає. Це має емоційно-експресивне вмотивування.

Ольга Харлан

(Бердянський державний педагогічний університет, Бердянськ)

*„Дух товариша Портянка“:
сатиричне зображення „нового часу“
в малій прозі Віктора Петрова*

Оповідання „Князі“, „Чесність“, „Відьма“ опубліковані в першій половині 1940-х років і мають підзаголовки „З циклу “1921 рік”“. Своєрідна трилогія про „товариша Портянка“, „примітива, що його революція висунула на вождя“ (Юрій Шевельов) – гостра сатира на представників більшовицької влади, яка встановилася на українських землях після 1921 р. Якщо попередні твори автора містили критику владних структур завуальовано, то в названих оповіданнях вона означена відкрито. Наратор-інтелігент спостерігає зміну соціокультурних обставин життя і описує абсурдність фактів, які спостерігає. „Князі“ фіксують звичну для початку 1920-х років ситуацію протистояння людини культури (вчителя історії) і безграмотного партійного керівника. В оповіданні „Чесність“ через прийом заперечення аналізується неможливість реального існування людини в обставинах

суцільного обману. Трагічний аспект людського буття в безглузвих обставинах зображується у творі „Відьма“. Загалом, для поетики сатиричних оповідань Віктора Петрова властиві три основні мотиви: контрасту, гри, уявності.

Мар'яна Челецька

(Львівський національний університет ім. Івана Франка, Львів)

*Ритм біографізованого персонажа
В. Домонтовича у фокусі зламаного
часу*

Об'єктами аналізу в запропонованому дослідженні вибрано три тексти В. Домонтовича з різних творчих періодів письменника: дебютне оповідання „Розмови Екегартові з Карлом Гоцці“ (1925), біографічний нарис „Святий Франциск із Ассізі“ та незакінчену біографічну повість „Франсуа Війон“. Ці твори, на нашу думку, є цікавими зразками для дослідження модерністських витоків у творчості В. Домонтовича, його інтересу до постатей перехідного, світоглядно зламаного часу. З творчого погляду В. Домонтовича, саме такими посталями, які не вписуються у свій час, можна вважати Святого Франциска Ассизького, Франсуа Війона та Карла Гоцці. Франциск не вписувався в схоластичну систему середньовічної релігійності. Війон мислив середньовічно, а віршував ренесансно. Гоцці не розумів культу розуму, що панував в епоху Просвітництва і зберігав вірність католицькому консерватизму та химерній уяві часів Бароко. З погляду теорії ритму персонажа ідеальна постать середньовічного святого та неідеальна біографія поета-злочинця є тими крайніми полюсами, які у певному фокусі відображаються як тотожні. Саме тому їх обох письменник розглядає як таких, що виконують певну „янгольську“ місію, що в різних умовах отримують різне призначення. Від якості виконання цього

завдання і залежить спосіб мислення людей Нового часу, які поділятимуться на „екегартів” та „гоцці”, і те, яка з цих мислетворчих категорій, зрештою, переважатиме у XX ст.

Альфред Шпреде

(Вестфальський університет
ім. Вільгельма, Мюнстер)

*Nauki przyrodnicze i nowoczesność:
„metanarracje” w powieściopisarstwie
Wiktora Domontowycza*

Zapoczątkowane niedawno wznowienie recepcji Domontowycza tylko pozornie wydaje się porównywalne z „relekturą” beletrystyki radzieckiej, która wyniosła Pilniaka, Waginowa, Dobyczina i in. na szczyty kanonu. Powieści Domontowycza odznaczają się głębszą problematyzacją bohatera literackiego oraz autorstwa jako takiego; celem niniejszego referatu jest analiza tego fenomenu w świetle „wielkich narracji” (*grands récits* wg. J.-F. Lyotarda). Tragedii radzieckiej Domontowycz doświadczył na tyle ostro, że jego utwory bezustannie powracają do doniosłych narracji, aby ogarnąć i literacko „modelować” historyczno-kulturalne załamania i niewspółmierność osobistych biografii. Podczas gdy W. Ahejewa podkreśla funkcję „gier językowych” (w oparciu o późnego Wittgensteina), referat ten skupia się na zainteresowaniu Domontowycza metanarracjami oraz ich sprawczością. „Osobistości bez gruntu” Domontowycza przypominają surrealistów, Nabokowa czy Alberta Camusa’a (*L’Étranger*); niekiedy poruszają motywy psychoanalityczne. Autor preferuje jednak próbę ułamków własnego świata życia (*Lebenswelt*) poprzez perspektywę teorii mechaniki kwantowej; jego eseje „Poetyka w epoce rozszczepienia jądra atomowego” i „Współczesny obraz świata oraz kryzys fizyki klasycznej” są świadectwem tych wysiłków. Nowe trzytomowe wydanie publicystyki (Domontowycz 2013) rzuca wiele światła na zagadnienie, na ile „wielkie narracje” zapożyczone z nauk przyrodniczych manifestują się w poetyce i w powieściach Domontowycza.

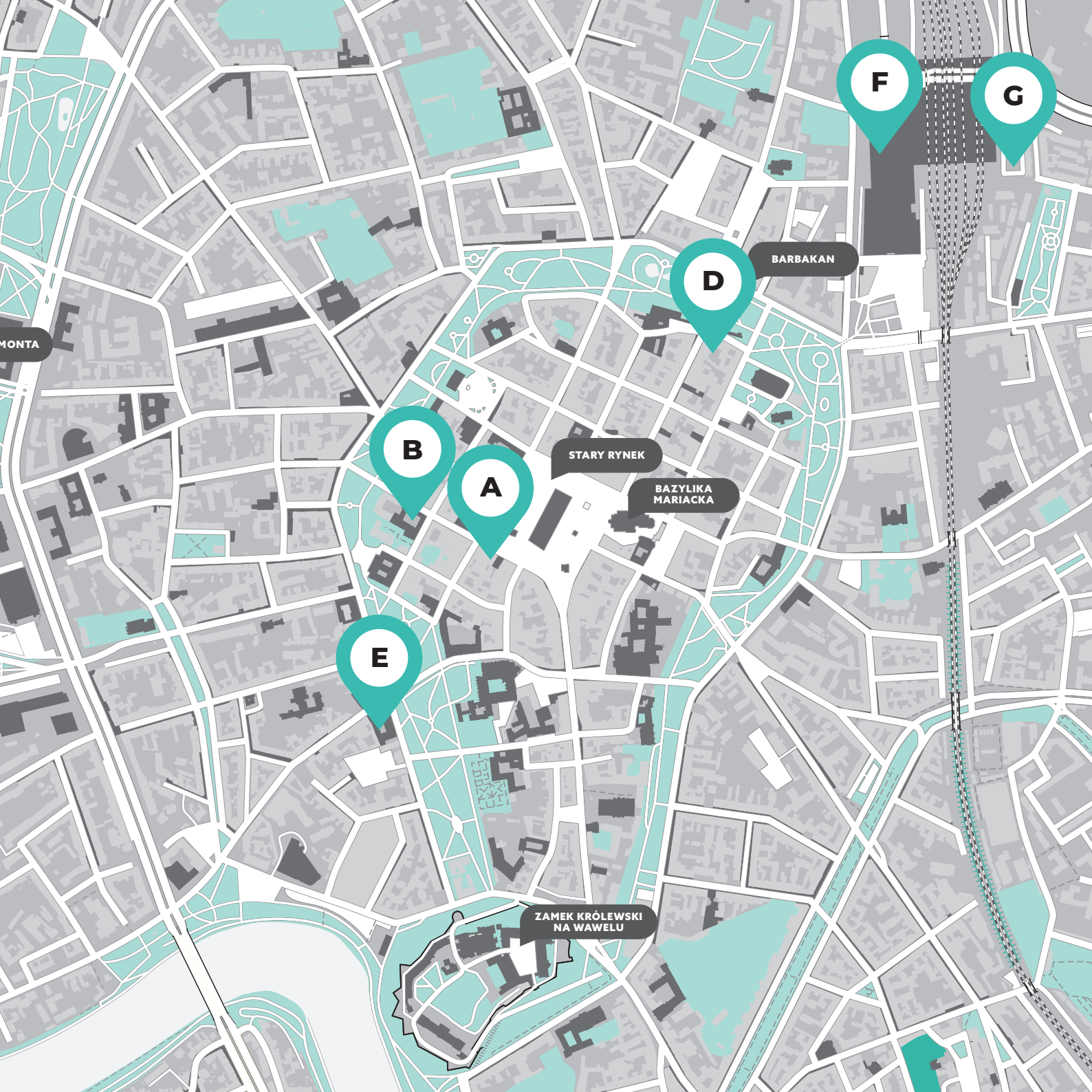

MAPA

KAPTA

- A** Międzynarodowe Centrum Kultury /
Міжнародний центр культури
Rynek Główny 25
- B** Collegium Maius
ul. Jagiellońska 15
- C** Hotel studencki „Nawojka” /
Студентський готель „Nawojka”
ul. Reymonta 11
- D** Dom gościnny „Floriańska” /
Гостьовий дім „Floriańska”
ul. Floriańska 49
- E** Restauracja „Biała Róża” /
Ресторан „Biała Róża”
ul. Straszewskiego 16
- F** Główny dworzec
kolejowy /
Головний залізничний
вокзал
ul. Pawia 5a
- G** Dworzec autobusowy /
Автовокзал
ul. Bosacka 18

F

G

D

BARBAKAN

B

A

STARY RYNEK

BAZYLIKA
MARIACKA

E

ZAMEK KRÓLEWSKI
NA WAWELU

MONTA

KONTAKT / KONTAKT

Komitet organizacyjny:

prof. Adam Fałowski – opiekun merytoryczny
dr Katarzyna Glinianowicz
dr Paweł Krupa
mgr Joanna Majewska

Kontakt:

Katedra Ukrainistyki
Instytutu Filologii Wschodniosłowiańskiej
Uniwersytetu Jagiellońskiego

ul. Romana Ingardena 3
30-060 Kraków

tel. /+48 / 12 663 25 10

e-mail: viktor.petrov.conference@gmail.com
Fb: fb.com/petrov.domontovych

**W publikacji wykorzystano
fragmenty materiałów archiwalnych:**

Centralnego Państwowego
Archiwum-muzeum
Literatury i Sztuki Ukrainy

Archiwum Instytutu Archeologii
Narodowej Akademii Nauk Ukrainy

Skład / Projekt graficzny:

Andrij Fil

Організаційний комітет:

проф. Адам Фаловський – науковий керівник
д-р Катажина Глінянович
д-р Павло Крупа
мгр Йоанна Маєвська

Контактні дані:

Катедра україністики Інституту
східнослов'янської філології
Ягеллонського університету

вул. Романа Інґардена, 3
30-060 Краків

тел. /+48 / 12 663 25 10

e-mail: viktor.petrov.conference@gmail.com
Fb: fb.com/petrov.domontovych

**У виданні використано фрагменти
архівальних матеріалів:**

Центрального державного
архіву-музею літератури
і мистецтва України

Архіву Інституту археології
НАН України

Верстка / Графічне оформлення:

Андрій Філь

**NARODOWY PROGRAM
ROZWOJU HUMANISTYKI**

**UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE**

Instytut Sławistyki
Polskiej Akademii Nauk

**TOWARZYSTWO
DOKTORANTÓW
UNIwersytetu
JAGIELLOŃSKIEGO**

